



ПУБЛІКАЦІЇ

Федір Погребенник

З ДОРОБКУ СВЯЩЕНИКА І ЕТНОГРАФА КОРНИЛА ЛАСТІВКИ

Коли в кінці 50-х років готувалася антологія “Письменники Буковини”, я знав про літературну творчість і етнографічні праці Корнила Ластівки, який виступав переважно як прозаїк, але тоді не було й мови, щоб опублікувати щось з доробку цього автора: він перебував в еміграції, виїхавши з Буковини до Австрії в роки війни. Коли 1958 р. згадана антологія вийшла друком, я надіслав її К. Ластівці. Як він радів (писав мені про це), що вона з’явилася, бо чимало призабутих його літературних побратимів частиною свого літературного доробку стали відомі не лише на Буковині, а й на Великій Україні. І словом не обмовився український літератор, що й він мав право бути представлений у цій книжці. Розуміючи ситуацію, в якій опинилися чернівецькі упорядники (О. Романець та Ф. Погребенник), не дорікав, навпаки, відгукнувся прихильно про видання в паризькій газеті “Українське слово”.

Студіюючи пресу Буковини, спілкуючись з літераторами краю (І. Карбулицьким, М. Марфієвичем, Е. Панчуком та іншими), вдалося роздобути деякі відомості про життя і творчість письменника й етнографа, ім’я якого тісно пов’язане з історією й культурою краю, з українською еміграцією.

К. Ластівка народився 1893 р. в селі Горошівці на Буковині, навчався в Чернівцях, де напередодні Першої світової війни розпочав свою літературну діяльність як поет (виступав під псевдонімом Венигора-Вірленко). Здобувши духовну освіту, тривалий час був священиком на Буковині, а водночас продовжував займатися художньою творчістю. Брав активну участь у повстанні на Буковині 1918 р., коли українці взяли владу у свої руки, на Народному вічі проголосили своє законне бажання жити в єдиній суверенній державі, приєднатися до Наддніпрянщини. Коли виникла в Чернівцях національно-патріотична преса (молодіжний студентський журнал “Промінь”, а згодом журнал “Самостійна думка”), К. Ластівка став їх активним автором. Виступав також в інших виданнях, співпрацював з галицькою періодикою, наражаючись на переслідування румунських властей, у варшавському місячнику “Наша культура”, що його видавав І. Огієнко та ін. У 20–30-і роки він був активним співробітником часопису “Час” та інших буковинських періодичних видань, вмістив десятки оповідань, нарисів, літературних казок, публіцистичних статей, наукових розвідок, зокрема етнографічного характеру (“Буковинські гаївки і щедрівки”), був активним співтворцем українського культурного життя краю. Він автор оповідань на історичні теми з часів П. Сагайдачного

(“Перевертень”), літературно-фольклорних казок (“Сон Іванової ночі”, “Зорі”, “Царівна Галя” та багато інших), дитячих оповідок, повісті “Вишневий цвіт” (з часів “визволення” Буковини радянськими військами). Як добрий знавець звичаїв і побуту українців, духовна особа, що була причетна до різних сторін народного життя, К. Ластівка і в художніх, і в науково-етнографічних творах багато уваги приділяв календарній обрядовості, а в своєму дослідженні, фрагмент якого тут друкуємо, дав картину духовно-релігійної і світсько-народної культури буковинців на тлі загальнонаціональному, у зіставленні із звичаями і традиціями інших народів.

У дослідженнях культурного минулого Буковини періоду румунської окупації багато білих плям: десятки імен діячів на ниві літератури, театру, музики, політики, особливо ті, що емігрували, залишилися невідомими, хоч їх діяльність виходить за регіональні рамки краю (Т. Галіп, С. Никорович, І. Карбулицький, І. Гаврилюк, О. Масикевич, В. Залозецький та ін.). Публікацією частини великого дослідження Корнила Ластівки “Основи українських календарних обрядів” – безперечно цікавої народознавчої праці, написаної у Відні у 50-ті роки, незадовго до смерті, – гадаю, вона збагатить уявлення про історію розвитку нашої народознавчої науки, спонукаємо до глибшого вивчення спадщини письменника і вченого, досі невідомого в Україні.

Друкується за авторським машинописом, переданим мені сином К. Ластівки Олександром.

Київ

Корнило Ластівка

БУКОВИНСЬКІ КОЛЯДКИ І ШЕДРІВКИ

Народна поетична творчість на Буковині, особливо календарно-обрядова лірика, займає в багатій українській етнографічній літературі незначне місце. Її записуванням мало хто займався, і тільки принагідно при записах галицьких народних пісень вона потрапляла до збірників. Багато буковинської лірики збереглося в збірниках ХІХ століття Я. Головацького та І. Вагилевича.

Перші записи колядок і шедрівок на Буковині пов'язані з іменами буковинських поетів О. Федьковича та С. Воробкевича. В 70-х роках минулого століття з'явилися Федьковича: “Руські народні колядки та шедрівки”, а при кінці 80-х років Воробкевича: “Співаник для шкіл народних” у 3-х частинах. У них вміщено багато народної обрядової творчості, покладеної на ноти. Декілька колядок і шедрівок потрапили до “Збірника пісень буковинського народу”, що з'явився 1875-го року в Петербурзі, складений О. Лоначевським із записів Григорія Купчанка та Євгенії Ярошинської.

При перших записах буковинських колядок і шедрівок не робилося різниці між колядками чисто народними, в яких переважають хліборобські мотиви, та колядками літературного походження з біблійно-апокрифічною тематикою, створеними церковниками. Пізніше стали етнографи вирізняти чисто народну творчість, якої давнина безсумнівна, що в ній народна фантазія зуміла пов'язати стародавні хліборобські мотиви з християнськими, – вилучаючи колядки пізнішого літературного походження, які служили виключно церковним цілям.

Народні буковинські колядки, записані І. Вагилевичем в с. Раранчому Чернівецького повіту, органічно в'яжуться з загальноукраїнськими і